

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ มีจุดมุ่งหมายสำคัญคือ การกระจายอำนาจและบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่างๆ ในสังคมไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งสถาบันสังคมอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยสามารถเห็นเป็นรูปธรรมได้จากสาระบัญญัติที่กำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหารและการจัดการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาทุกระดับ ในการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้หน่วยงานดังกล่าวต้องมีการบริหารในรูปแบบคณะกรรมการที่ประกอบด้วยตัวแทนที่มาจากคณะต่างๆ ในชุมชนเพื่อทำหน้าที่กำกับดูแล ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา นอกจากนี้ ยังมีสาระบัญญัติอีกหลายประการที่กำหนดเป็นแนวทางให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เช่น การระบุให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ โดยประสานความร่วมมือกับพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ^๑

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการกระจายอำนาจให้จัดการศึกษาปฐมวัยหรือก่อนประถมศึกษา โดยพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๒ มาตรา ๑๖ (๙) ได้บัญญัติให้เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดก็ตาม ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล หรือเมืองพัทยา ล้วนแต่มีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้น มีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ และได้มาตรฐาน จึงถือเป็นหน้าที่โดยตรงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับโอนสถานที่ดูแลเด็ก อายุระหว่าง ๓-๕ ปี และให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของส่วนราชการอื่น ได้แก่ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด / มัสยิด กรรมการศาสนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรรมการพัฒนาชุมชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (เด็ก ๓ ขวบ) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ รวมทั้งศูนย์พัฒนาเด็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นเองทั้งหมดเรียกว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

^๑เียวพา เดชะคุปต์, การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย, (กรุงเทพมหานคร: เอฟี กราฟฟิกส์, ๒๕๔๒), คำนำ.

เพื่อเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชน ผู้ปกครองได้รับบริการเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ^๒

การศึกษาในระดับปฐมวัย เป็นการศึกษาที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นการศึกษาช่วงแรกของชีวิต ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นชีวิตของเด็กที่จะส่งผลกระทบต่อประสบการณ์ต่างๆ อันเป็นรากฐานของการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตไปตลอดจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต โดยเหตุนี้เอง การจัดการศึกษาให้แก่เด็กก่อนประถมศึกษา จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่จัดการศึกษาระดับนี้ขึ้น เพื่อที่จะมุ่งเน้นและส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านร่างกายจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาปลูกฝังศีลธรรมวัฒนธรรมอันดีงามของไทย เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษาหลักสูตรก่อนประถมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาให้ครอบคลุมเด็กทุกประเภทที่มีอายุระหว่าง ๓ ถึง ๖ ปี โดยจัดในลักษณะของการเตรียมความพร้อมผ่านกิจกรรมการเล่นที่เหมาะสมกับวัยเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจสังคม และสติปัญญาเต็มตามศักยภาพ โดยยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเพื่อให้เด็กสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุขได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนเข้ารับการศึกษาในระดับประถมศึกษาและเป็นการพัฒนาเด็กโดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม^๓ ดังนั้น การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาที่เน้นการส่งเสริมพัฒนาการรวมทั้งการสร้างเสริมการเรียนรู้ การจัดการศึกษาต้องเป็นความต่อเนื่องจากบ้านสู่โรงเรียน และโรงเรียนสู่บ้าน ครอบครัวเหมือนงานการศึกษาเพราะครอบครัวเป็นแหล่งสถานศึกษาแรกของคน พ่อแม่คือครูคนแรกของลูก^๔ ผู้ปกครองต้องมีบทบาทเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาที่บ้าน หรือการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา ในโรงเรียน เพราะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ถือเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่สำคัญอันจะส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาต่อไป และเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยมีแนวทางในการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้สามารถพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เข้ารับบริการมีพัฒนาการสมบูรณ์ครบทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญากรมส่งเสริมปกครองท้องถิ่นจึงได้จัดทำมาตรฐานการศึกษา (ขั้นพัฒนา) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๒๓ มาตรฐาน ขึ้น ซึ่งเป็นเครื่องมือในการพัฒนา และปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีมาตรฐานและคุณภาพเท่าเทียมกันทุกแห่ง^๕ เพื่อรองรับการ

^๒ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, *คู่มือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อสาธิตราชดิณแดน, ๒๕๔๗), หน้า ๑-๘.

^๓ กรมวิชาการ, *หลักสูตรปฐมวัย*, (กรุงเทพมหานคร: ศุภสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

^๔ กุลยา ตันติผลาชีวะ, *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*, (กรุงเทพมหานคร: เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์, ๒๕๔๗), หน้า ๓๖.

^๕ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, *มาตรฐานการศึกษา (ขั้นพื้นฐาน) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*, ม.ป.ป., คำนำ.

ประเมินคุณภาพภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

ดังนั้น ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อศึกษาว่ามีแนวดำเนินการอย่างไร และนำผลจากการศึกษาไปวางแผนพัฒนาแก้ไขเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อจะเป็นแนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพการพัฒนา เด็กปฐมวัย ให้ได้มาตรฐาน และมีคุณภาพต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ของผู้ปกครองนักเรียน ที่มีสถานภาพ ต่างกัน

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ว่าเป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของผู้ปกครองนักเรียน ที่มี สถานภาพ ต่างกัน ว่าเป็นอย่างไร

๑.๓.๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ว่าเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

๑. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา ๒๕๕๘ จำนวน ๒,๑๕๐ คน

๒. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา จำแนกเป็น ๔ ด้าน คือ ๑) พัฒนาการด้านร่างกาย ๒) พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ ๓) พัฒนาการด้านสังคม และ ๔) พัฒนาการด้านสติปัญญา

๓. ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน ๒๘ แห่ง

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ ผู้ปกครองนักเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่างกัน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย แตกต่างกัน

๑.๕.๒ ผู้ปกครองนักเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างกัน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย แตกต่างกัน

๑.๕.๓ ผู้ปกครองนักเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา

๑) พัฒนาการด้านร่างกาย หมายถึง การสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ (กล้ามเนื้อแขน ขา ลำตัว) กล้ามเนื้อเล็ก (กล้ามเนื้อมือ นิ้วมือ) และการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อและระบบประสาท(กล้ามเนื้อ ประสาทตา) ในการทำกิจวัตรประจำวัน

หรือกิจกรรมต่างๆ เช่น การเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายตามจังหวะดนตรี การเล่นและการออกกำลังกายกลางแจ้ง

๒) พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ หมายถึง การส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์เกี่ยวกับการรับรู้ของตนเองและผู้อื่น การควบคุมอารมณ์ของตนเองและแสดงออกได้อย่างเหมาะสมด้วยการเรียนรู้ในสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง รวมทั้งการมีคุณธรรมและจริยธรรม

๓) พัฒนาการด้านสังคม หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่างๆ เล่นรวมกลุ่มกับผู้อื่น แบ่งปันหรือให้รู้จักรอคอย ฝึกให้ช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน

๔) พัฒนาการด้านสติปัญญา หมายถึง การสนับสนุนให้เด็กได้รับรู้และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับในชีวิตประจำวัน เด็กมีโอกาสสำรวจ ค้นคว้า ทดลอง ที่เป็นของจริง สิ่งของหรือวัตถุที่เลียนแบบของจริง คิดตัดสินใจด้วยตนเอง วาดภาพหรือเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ตามความสามารถของวัย

๑.๖.๒ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานศึกษาที่ให้การอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการ การเรียนรู้ให้เด็กเล็กมีความพร้อม ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา

๑.๖.๒.๑ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาในระดับดี หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีผลการประเมินจากสำนักงานรับรองคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) ตั้งแต่ ๗๕ คะแนน ขึ้นไป

๑.๖.๒.๒ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาในระดับพอใช้ หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีผลการประเมินจากสำนักงานรับรองคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) น้อยกว่า ๗๕ คะแนน

๑.๖.๓ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗

๑.๖.๔ ผู้ปกครอง หมายถึง บิดา มารดาหรือญาติผู้ใหญ่หรือบุคคลที่มีหน้าที่ดูแล ในการให้การอุปการะเลี้ยงดูเด็กนักเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ได้ผลการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๗.๒ ได้ผลทราบผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของผู้ปกครองนักเรียนที่มีสถานะภาพ ต่างกัน

๑.๗.๓ ได้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๗.๔ สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อจะเป็นแนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพการพัฒนาเด็กปฐมวัย อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช